

ÇOCUK İSTİSMARI

Mehtap Erel: Betül Hanım önce sizi tanıyalım mı?

Dr. Betül Ulukol: Mehtap Hanım, bu işte ben ve Doctus'un kurucusu arkadaşım Tansu Günay birlikte çalışıyoruz. Yani bu çalışmayı ikimiz birlikte başlattık. O nedenle tek başıma sahiplenemeyeceğim bir hareket bu Doctus Çocuk Koruma Hareketi. Ben kendimi ve Tansu Beyi tanıtarak devam edeyim.

Ben bir çocuk hekimiyim. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sosyal Pediatri Bilim Dalında çalışıyorum. Ayrıca Tıp Fakültesinin çatısı altında kurulmuş olan Ankara Çocuk Koruma Biriminin (AÇOK) başkanımı. Ankara Çocuk Koruma Birimi, çocuk istismarı ve ihmali önlemek için çalışan, hastanemize istismar ya da ihmal nedeniyle başvuran çocukların tedavisini, korunması sağlayan ve izlemine yapan bir oluşum.

Tansu Günay, Doctus Bilgi Güvenliği Platformunun kurucusu olan, sosyal bilinci ve duyarlılığı çok yüksek, pek çok sosyal sorumluluk projesinde imzası olan bir arkadaşımız.

Mehtap Erel: Bize Doctus'tan bahseder misiniz? Nedir bu organizasyon, çalışmalarınız neler?

Dr. Betül Ulukol: Doctus Bilgi Güvenliği Platformu 2005 yılında, ev kullanıcılarına bilgi güvenliği bilincini benimsetmek amacıyla kuruldu. Günümüzde hayatın bir parçası haline gelen interneti kullanırken, bilgi güvenliğinin, bilgisayarların nasıl kullanılması gerektiğinden çok, yeni bir hayatta nasıl idame edeceğimiz üzerine bir süreç olduğu gerçeğini ev kullanıcılarına benimsetmeye çalıştı. Her ay yaklaşık 800 000 kişi tarafından ziyaret edilen ve 17000 kayıtlı üyesi bulunan Doctus, bilgi güvenliği konusunda tamamen erişilebilir, Türkçe ve ücretsiz bir kaynak olmuştur.

Doctus bugüne değin, zararlı temizliğinden bilgi güvenliği ansiklopedisine, yazılım indirme ve inceleme bölümlerinden internette çocuk istismarına kadar, bilgi güvenliğini ilgilendiren bir çok konuda hizmet vermiştir.

Yeni bir hayat olarak adlandırdığımız internetin olumsuzluklarını en aza indirme yolunda, geleceğimizi oluşturan çocuklar üzerine eğilmesi ve AÇOK ile yapmış olduğu işbirliği sonucunda dernekleşme hazırlığında bulunan "Doctus Çocuk Koruma Hareketi", internette çocuk istismarı ve çocukların internette doğru ve sağlıklı gelişimleri adına çalışmalarına devam etmektedir.

Sonuç olarak "Doctus Çocuk Koruma hareketi", Doctus Bilgi Güvenliği Platformunun Ankara Çocuk Koruma Birimi ile birlikte yürüttüğü aktivitelerinden biridir.

Mehtap Erel: Nedir çocuk istismarı? Neler çocuk istismarına giriyor?

Dr. Betül Ulukol: Çocuk istismarı, bir çocuğun erişkin/ler tarafından fiziksel, duygusal, zihinsel veya cinsel gelişimini engelleyen ya da beden veya ruh sağlığına zarar veren, kaza sonucu olmayan durumlara karşı karşıya bırakılmasıdır. Aslında bir de ihmal var ki o da tıpkı istismat gibi çocuğun hayatını bile tehdit edebilecek denli ciddi sonuçları olabilen bir durumdur. İhmal de çocuğa bakmakla, gereksinimlerini karşılamakla yükümlü olan kişilerin bu gereksinimleri karşılamaması sonucu ortaya çıkar. Çocuk pek çok alanda erişkinin bakımına muhtaç olduğu için, ihmal de çocuğun beden ve ruh sağlığını veya bedensel, duygusal, ahlaksal ya da sosyal gelişimini engeller.

Çocuk istismarının fiziksel, cinsel ve duygusal boyutları vardır.

Bir çocuğu dövmek, kolunu kırmak, kapalı bir odaya hapsetmek, kafasına tebeşir fırlatmak da ya da çocuğun poposuna terlikle vurmak da çocuğun fiziksel olarak istismar edilmesi demektir.

Cinsel istismara gelince, onun da çok geniş bir yelpazesi var. Bir çocuğun cinsel organlarına haz almak amacıyla dokunmak, çocuğun kendi cinsel organlarına dokunmasını istemek, ya da çocuğa tecavüz etmek de cinsel istismar sayılır, çocuğu pornografi malzemesi olarak kullanmak, çocuğun pornografik görüntülere maruz bırakmak, cinsel ilişki sahnesine şahit olmasına neden olmak, çocuğun karşısında teşhircilik yapmak da cinsel istismar sayılıyor. Bırakın pornografik siteleri, pornografik görüntüleri, televizyonlardaki bazı programlar, reklamlar, video kliplerdeki görüntüler, internetteki bazı masum sanılan sitelerde satır aralarına gizlenmiş fotoğraflar da cinsel istismara neden oluyor.

Duygusal istismar ise çok daha geniş kapsamlı. Çünkü hem fiziksel, hem de cinsel istismarın tümünde aynı zamanda duygusal istismar da var. Fakat bunların dışında çocuğu aşağılamak, hakaret etmek, isim takmak, onun yeteneklerine ya da yaşına uygun olmayan beklentilerle sıkıştırmak da duygusal istismar sayılıyor. Mesela bir annenin "... artık senin annen olmayacağım" ya da "... sen Ayşe teyzenin çocuğu ol artık, senden bıktım" demesi de duygusal istismardır.

Mehtap Erel: Elinizde rakamlar var mı? Mesela Türkiye'deki çocuk tacizi oranları diğer ülkelere göre nerelerde?

Dr. Betül Ulukol: Çocuk istismarının boyutu hakkında hiç bir ülkede kesin rakamlar yok. Çünkü istismar hep gizlenme saklanma eğiliminde olan bir durumdur. Ya korkudan, ya utançtan ya da bu başa gelenin nasıl sonuçları olacağını bilmediğinden, insanlar istismarı bildirmekten kaçınıyorlar. Bu da çok büyük bir sorunun, sanki önemsiz bir sorunmuş gibi algılanmasına neden oluyor. Oysa biliyoruz ki toplumumuzda fiziksel istismar sıklığının en az % 30 - 35, cinsel istismar sıklığının ise % 12 - 37 arasında olduğunu gösteren çalışmalar var. Bu rakamlar ülkeden ülkeye bir miktar değişebilir ama çok büyük farklar olduğunu düşünmüyorum. Ama tekrar vurdulamam gerekir ki ne bizde, ne de dünyanın gelişmiş-gelişmemiş hiç bir ülkesinde istismar sıklığına ilişkin güvenilir veri bulmak pek mümkün değildir.

Mehtap Erel: Çocukları korumak için bilinçlenmeye başladıkları zaman uyarıya başlamakta gerekiyor sanırım. Nedir bu anlamda ailelere düşen görevler?

Dr. Betül Ulukol: Ailelere bu konuda çok görev düşmekte. Aileler öncelikle çocuklarına sahip çıkmalı ve risk oluşturabilecek durumlardan, ortamlardan korumalıdır. İstismar sayılabilecek durumlarla nasıl başedeceklerini öğretmeli ve bu gibi bir durumla karşılaştığında mutlaka haber vermek gerektiğini çocuğuna anlatmalıdır. Bazı durumlarda aileler istismarcı oluyor. Bunların bir kısmı tamamen bilinçsizlik sonucu yaşanıyor, aile çocuğunu disiplin altına almak isterken şiddet uygulayabiliyor. İşte bu durumlarda da ailelerin çocuklarını nasıl disipline edeceklerini, doğru davranış şekillerini bilmesi, öğrenmesi ve ona göre davranması gerekiyor. Özellikle cinsel saldırıya uğrayan çocukların bir kısmının ailesi, çocuğu suçlama yoluna gidebiliyor. Bu çocuğu bir kez daha, üstelik çok daha şiddetle istismar etmek demek. Aileleri bilinçlendirerek bunun da önüne geçmek, çocuğun hiç bir zaman suçlu olamayacağını, çocuğu suçlamak yerine ona destek olmak gerektiğini anlatmak gerekiyor.

Mehtap Erel: Peki okullarda ne yapılabilir? Öğretmenler ve okul yönetimleri çocuk istismarına karşı hem velilerini hem de çocuklarını eğitecek çalışmalar yapabilirler sanırım. Neden yapmıyorlar?

Dr. Betül Ulukol: Elbette okullara, öğretmenlere, rehberlik ve danışmanlık görevlilerine çok büyük sorumluluk düşmekte. Fakat bu konuda bazen insanlar bir şeyler yapmak isteseler de ya doğru kaynağa ulaşamıyorlar, ya doğru bilgiyi elde edemiyorlar, ya da ne yapmaları gerektiğini bilmiyorlar. Dolayısı ile toplumun bu kadar görmezden gelmeye çalıştığı, gizlemeye çalıştığı sorunu onlar da görmezden gelmeyi tercih edebiliyorlar.

Mehtap Erel: Çocuk istismarı bu kadar ciddi bir konu iken bu kadar az ciddiye alınmasını ve önlemek için bu kadar az uğraşın olmasını neye bağlıyorsunuz? Neden bugün bir matematik hocasını "Çocuk ödevini yapmıyor" diye veliyi okula çağırmanın çok iyi biliyor da

bir Allah'ın kulu "bakın şu şu şu çocuk istismarıdır, çocuklarımızı bu konuda uyarmak için birlikte çalışalım" diye anneyi aramıyor?

Dr. Betül Ulukol: Bir önceki sorunun yanıtı sanırım bu soru için de geçerli. Öncelikle sorunun önemini bilmemek önemli bir faktör. Sorunun önemini bilenlerin de doğru bilgiye, doğru rehberine ulaşması güç, nerden nasıl yardım alacaklarını bilemiyorlar. Ayrıca bazı kişisel sorunlar, kendi başlarına gelen bazı olaylar nedeniyle bu sorunu bilse bile dikkatinden uzakta tutma eğiliminde olabilirler. Mesela kocasından dayak yiyen bir hanım öğretmen, çocuklara şiddetten nasıl uzak duracaklarını anlatmakta güçlük çekebilir.

Bu nedenle toplumun farkındalığını, özellikle çocuklarla yakın ilişkide çalışanların bilincini ve bilgisini artırmak zorundayız, ki onlar da ilgilendikleri çocukların ailelerine bu bilgilerini iletebilsinler.

Mehtap Erel: Sizin Doctus olarak eğitim kurumlarıyla ortaklaşa yapabildiğiniz çalışma ya da seminerler oldu mu?

Dr. Betül Ulukol: Doctus Çocuk Koruma Hareketi henüz çok genç, 2 aylık bir aktivitemiz söz konusu. Bu nedenle şimdilik ne olduğumuzu, ne yapmak istediğimizi, amaçlarımızı ve hedeflerimizi anlatmaya ve bu bilginin yayılmasına sağlamaya çalışmaktayız. Fakat eylem planlarımızın içinde okullara, eğitimcilere, ailelere doğrudan eğitim vermek, bilgi ve deneyimlerimizi paylaşmak ön sırada. İşin aslı, birileri sizden haberimiz oldu, haydi gelin de bize biraz bundan bahsedin desin diye bekliyoruz artık. Çünkü yavaş yavaş bu hareket adını duyurmaya başladı.

Birebir bilgi aktarımı değil ama, broşürlerimiz Doctus üyesi olan bir çok arkadaşlarımız tarafından yakın çevrelerindeki okullara asıldı. Bu gün bir Panelde ben de konuşmacıydım. Bu panel sonrası eğitim-sen sendikasıyla epeyce yüklü bir miktar afiş talebi geldi. Fakat asıl hedefimiz, öğretmenlerle birebir çalışmak.

Mehtap Erel: Peki çocuklarımızı korumak için neler yapmamız lazım? Biz nelere dikkat etmeliyiz ve çocuklarımızın insanlara güvenini kırmayacak şekilde nasıl uymalıyız?

Dr. Betül Ulukol: Bu ne yazık ki iki -üç cümle ile anlatılabilecek bir konu değil. Çünkü sizin de farkettiğiniz gibi, çocukları insana düşman etmeden, ama karşısındaki insandan da zarar gelebileceğini aklından çıkarmadan hareket etmesi gerektiğini öğretmek lazım. Bu bir eğitimden ziyade tutum kazandırma süreci.

Çünkü Amerika'da yapılan bir çalışmada yüzeysel eğitimin hiç işe yaramadığı gösterilmiş. Bu çalışmada çocuklara şeker, çikolata vs. vereceğim diyerek yanına çağıran kişilerin peşlerinden gitmemeleri ve hızla oradan uzaklaşmaları gerektiği anlatılmış. Bir ay sonra, bu çalışmayı yapan kişiler çocukları test etmek için bazı kişileri görevlendirerek çocukları ikna etmeye çalışmışlar. Bakmışlar ki, çocukların neredeyse tamamı, kendilerine şeker, çikolata veren kişilerin yanına gidiyor. Kısacası bu eğitim iki üç cümle ile anlatılabilecek bir şey değil ne yazık ki.

Mehtap Erel: Son olarak size ulaşmak ve daha detaylı bilgi almak isteyen aileler veya eğitim kurumları olursa diye iletişim bilgilerinizi alabilir miyim?

Dr. Betül Ulukol: Elbette. Bizim amaçlarımızdan biri istismarı önlemek için halkı bilgilendirmeye, bilinçlendirmeye yönelik çalışmak, fakat diğer bir amacımız da istismara uğrayan çocuklara yardım etmek. Bu nedenle her iki durum için de bize ulaşabilirler.

cocuk@doctus.org , betul.ulukol@gmail.com adreslerine mail gönderebilirler.

Posta adresi olarak, **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cebeci Hastanesi, Sosyal Pediatri Bilim Dalı, 6100 Cebeci/Ankara** adresine mektup yazabilirler.

Ya da **0312 5957290** numaralı telefondan bana ulaşabilirler.

Mehtap Erel: Bana zaman ayırdığınız ve daha da önemlisi bu kadar önemli bir konuda çalışmalar yaptığınız için tüm anneler adına çok çok teşekkür ediyorum.

Dr. Betül Ulukol: Bu konu ile ilginiz ve duyarlılığınız için biz, ben ve Tansu bey çok teşekkür ediyoruz.

